

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetun lain 1 ja 2 §:n sekä tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuksistaan annetun lain 4 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetun lain 1 ja 2 §:n sekä tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuksistaan annetun lain 4 §:n muuttamisesta (HE 81/2018 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kehittämispäällikkö Tuula Pääkkönen, oikeusministeriö
- hallintojohtaja Jennimari Huovinen, Vantaan käräjäoikeus
- rekisteripäällikkö Teemu Mikkola, Oikeusrekisterikeskus

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Valtakunnanvoudinvirasto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetun lain soveltamisalaa koskevaa säännöstä.

Lain soveltamisalaa koskevaa pykälää muutettaisiin siten, että siitä ilmenisi nykyistä selkeämmin, että laki koskee Oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämää oikeushallinnon valtakunnallista tietojärjestelmää. Lailla ei ole vaikutuksia siihen, miten tuomioistuimet käsittelevät niille tulleita tietopyyntöjä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuksistaan annetun lain pykälää, jossa säädetään velvollisuudesta ilmoittaa ja tiedottaa ulosottoperusteen muodostavasta ratkaisusta. Sääntelystä tulisi nykyistä selvemmin käydä ilmi, että ilmoitusvelvollisuus koskee myös ulosottoperusteen kumoamista koskevaa ratkaisua.

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2018 vp

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä lokakuuta 2018 tai mahdollisimman pian sen jälkeen.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Lakivaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena sekä puoltaa siihen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomioin ja lakiteknisin tarkistuksin.

Oikeushallinnon valtakunnallista tietojärjestelmää koskevan lain (372/2010) soveltamisalaa on perusteltua selkeyttää ehdotetulla tavalla, koska nykysääntely on aiheuttanut tulkintaepäselvyyksiä siitä, mitä tietojärjestelmiä laki koskee ja miten tehtävät jakautuvat tuomioistuinten ja Oikeusrekisterikeskuksen välillä.

Selkeyssyistä kannatettava on myös ehdotus siitä, että tuomioistuimella on velvollisuus ilmoittaa ulosottoviranomaiselle turvaamistoimipäätöksen ja muun ulosottooperusteen lisäksi tällaisen ratkaisun kumoamisesta (2. lakiehdotuksen 4 §:n 1 mom.), sillä myös tästä on ollut käytännössä epäselvyyttä. Oikeusministeriöltä saadun tiedon mukaan kumoamistiedot voidaan merkitä jo nykyisiin tietojärjestelmiin, mutta niiden lähettäminen teknisen käyttöyhteyden avulla ei ole mahdollista ilman järjestelmämuutoksia. Ottaen huomioon nykyisten tietojärjestelmien elinkaari muutoksia ei ole tarkoituksenmukaista toteuttaa niihin, vaan vasta tulevaan yleisten tuomioistuinten tieto- ja asianhallintajärjestelmään (AIPA), joka tämänhetkisten tietojen mukaan valmistuu kokonaisuudessaan vuonna 2021. AIPA-järjestelmän tämänhetkisiin suunnitelmiin sisältyy teknisen käyttöyhteyden rakentaminen voimassa olevassa säännöksessä tarkoitettujen summaarisissa asioissa annettujen päätösten toimittamiseen, mutta järjestelmää voidaan oikeusministeriön mukaan jatkossa kehittää niin, että tekninen käyttöyhteys ulotetaan kaikkiin ulosottooperusteen muodostaviin ja kumoaviin ratkaisuihin. Oikeusministeriön asetuksella säädetään tällöin tarkemmin siitä ajankohdasta, josta alkaen tuomioistuimen on tehtävä näitä tietoja koskeva ilmoitus teknisen käyttöyhteyden avulla (2. lakiehdotuksen 4 §:n 4 mom.). Kunnes AIPAn mahdollistama tekninen käyttöyhteys on käytettävissä, tiedot ulosottooperusteen kumoamisesta välitetään käytännössä sähköpostitse.

Lakivaliokunta pitää edellä olevan valossa tärkeänä, että AIPA-hankkeessa varaudutaan teknisen käyttöyhteyden ulottamiseen jatkossa myös tässä esityksessä tarkoitettuihin kumoamistietoihin samoin kuin tällaisen yhteyden laajentamisen edellyttämiin resursseihin.

Hallituksen esitykseen laiksi henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 31/2018 vp) sisältyy ehdotus oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetun lain 2 §:n muuttamisesta. Hallintovaliokunta on 25.10.2018 hyväksymässään mietinnössä ehdottanut pykälän hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisessa muodossa (HaVM 14/2018 vp). Eduskunta on 13.11.2018 hyväksynyt hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset valiokunnan mietinnön mukaisina. Nyt käsillä oleva asianomaisen lain 2 §:ää koskeva ehdotus on tarpeen sovittaa yhteen edellä mainitun muutoksen kanssa. Myös lain johtolausetta on tarpeen tarkistaa.

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2018 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Lakivaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 81/2018 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 81/2018 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetun lain (372/2010) 1 ja 2 §:n 3 momentti sekä
lisätään 1 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

~~Tässä laissa säädetään lainkäyttöasioiden käsittelyä ja täytäntöönpanoa sekä oikeusministeriön hallinnonalan tutkimus- ja suunnittelutoimintaa palvelevasta valtakunnallisesta tietojärjestelmästä, siihen talletettavista tiedoista, talletettujen tietojen luovuttamisesta ja muusta käsittelystä sekä tuomioistuinten, syyttäväviranomaisten ja oikeusaputoimistojen velvollisuudesta liittyä tietojärjestelmään ja toimittaa siihen tietoja.~~

Oikeushallinnon viranomaiselle tehdyn tai sille siirretyn tiedonsaantipyynnön käsittelystä ja ratkaisusta, joka koskee kyseisessä viranomaisessa vireillä olevaan tai olleeseen asiaan kuuluvia asiakirjoja taikka tiedonsaantia tällaisista asioista pidetystä viranomaisen diaarista tai muusta asiakisteristä, säädetään erikseen.

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2018 vp

~~2 §~~

Suhde muuhun lainsäädäntöön

~~Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, tietojen luovuttamisesta oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä ja siihen talletettujen tietojen julkisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) sekä henkilötietojen käsittelystä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä tietosuoja-asetus, tietosuojalais-
sa (/) sekä henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetussa laissa (/).~~

~~Rikosrekisteristä, velkajärjestelyrekisteristä, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä, kuulusrekisteristä, liiketoimintakieltorekisteristä, ulosoton tietojärjestelmästä ja sakkorangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvistä rekistereistä sekä henkilötietojen käsittelystä rangaistuksen täytäntöönpanossa Rikosseuraamuslaitoksessa säädetään erikseen.~~

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuksistaan annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuksistaan annetun lain (373/2010) 4 § seuraavasti:

4 §

Velvollisuus ilmoittaa ja tiedottaa ulosottoperustetta koskevasta ratkaisusta

Tuomioistuimen on ilmoitettava ulosottoviranomaiselle tuomiostaan, turvaamistoimipäätöksestään ja muusta ulosottoperusteesta tai tällaisen ratkaisun kumoamisesta merkitsemällä tätä koskevat tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään tietojen välittämiseksi teknisen käyttöyhteyden avulla ulosottoviranomaiselle. Mer-

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2018 vp

kinnän tekemiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annettussa laissa ja sen nojalla säädetään.

Sen estämättä, mitä laissa säädetään asianosaisen oikeudesta saada tuomioistuimen oikeaksi todistama jäljennös tuomioistuimen ratkaisusta, asian vireille saattajalle annetaan ratkaisu oikeaksi todistettuna paperimuotoisena jäljennöksenä vain hänen pyynnöstään, jos ratkaisusta välitetään tieto 1 momentissa säädetyllä tavalla. Tuomioistuimen on sopivalla tavalla tiedotettava siitä, että ulosottoperusteen liittäminen ulosottohakemukseen ei ole tarpeen, jos ulosottohakemus tehdään ennen kuin viisi vuotta on kulunut siitä, kun ulosottoperustetta merkitsevä tuomioistuimen ratkaisu on annettu.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei vaikuta velvollisuuteen suorittaa toimituskirjamak-sua.

Oikeusministeriön asetuksella säädetään ajankohdasta, josta alkaen tuomioistuimen on tehtävä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 16.11.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kari Tolvanen kok
varapuheenjohtaja Eva Biaudet r
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Ari Jalonen sin
jäsen Johanna Karimäki vihr
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ville Tavio ps
varajäsen Eeva-Maria Maijala kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila